

SLOVENŠČINA V OBLAKU

Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 6. razredu osnovne šole
IZGOVARJAMO IN ZAPISUJEMO

6

SAMOSTOJNI DELOVNI ZVEZEK – VSEBINA ZA ZADNJO TRETJINO ŠOLSKEGA LETA

V času zaprtja vzgojno-izobraževalnih ustanov zaradi koronavirusa je fotokopiranje, tiskanje oz. shranitev elektronske oblike tega gradiva izjemoma dovoljeno.

Z dostopom
do interaktivne
oblike

www.iRokusPlus.si

ROKUS

Klett

Vesna Kumer, Črt Močivnik, Mojca Smolej, Tomaž Koncilijs

SLOVENŠČINA V OBLAKU

Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 6. razredu osnovne šole

IZGOVARJAMO IN ZAPISUJEMO

6

V času zaprtja vzgojno-izobraževalnih ustanov zaradi koronavirusa je fotokopiranje, tiskanje oz. shranitev elektronske oblike tega gradiva izjemoma dovoljeno.

Rešitve nalog so objavljene na spletnih straneh
www.devetletka.net/gradiva/slovenscina in
www.iRokusPlus.si.

Vesna Kumer, Črt Močivnik, dr. Mojca Smolej, Tomaž Koncilija

Slovenščina v oblaku

Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 6. razredu osnovne šole IZGOVARJAMO IN ZAPISUJEMO

Urednica: Andreja Ponikvar

Strokovni pregled: Dragica Kapko, dr. Mojca Stritar Kučuk

Ilustracije: Mojca Krajnc/Umer, d. o. o.

Fotografije: Shutterstock in drugi viri (natančen seznam je na koncu gradiva)

Seznam sodelujočih evalvatorjev je naveden na 2. strani ovitka.

knjigar**Na**.com

Vse knjige in dodatna gradiva Založbe Rokus Klett
dobite tudi na naslovu www.knjigarna.com.

© Založba Rokus Klett, d. o. o. (2016). Vse pravice pridržane.

Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava in druga uporaba avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, kot tudi fotokopiranje, tiskanje ali shranitev v elektronski obliki. Tako ravnanje pomeni, razen v primerih od 46. do 57. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, kršitev avtorske pravice.

Založba Rokus Klett, d. o. o.
Stegne 9 b, 1000 Ljubljana
Telefon: (01) 513 46 00
E-pošta: rokus@rokus-klett.si
www.rokus-klett.si

Kazalo

IZGOVARJAMO IN ZAPISUJEMO

Črke in glasovi	
Besede	
Pravopisna pravila	
Velika začetnica	
Mala začetnica	36
Krajšave	41
Ločila	43
Premi govor	46
Odvisni govor	50
Slovenski jezik	53
Z znanjem nad oblake	59

LEGENDA

naloge, ki spodbujajo uporabo pripomočkov:
slovarja, pravopisa, enciklopedije, zemljevida,
spleta ...

zahtevnejše naloge, ki spodbujajo k poglobljenemu
razmišljanju in raziskovanju

V času zaprtja vzgojno-izobraževalnih ustanov zaradi koronavirusa je fotokopiranje, tiskanje oz. shranitev elektronske oblike tega gradiva izjemoma dovoljeno.

Okrajšave

ipd.	in podobno
itn.	in tako naprej
npr.	na primer
oz.	oziroma
t. i.	tako imenovani
tj.	to je

V času zaprtja vzgojno-izobraževalnih ustanov zaradi koronavirusa je fotokopiranje, tiskanje oz. shranitev elektronske oblike tega gradiva izjemoma dovoljeno.

6. Smiselno dopolni spodnje povedi. Izбираš lahko med besedami *koledovanje, Perun, žegnanje, obredje* in *mitologija*. Pazi na ustrezno obliko besed.

Že v starogrški _____ je bil znan bog Dioniz, ki so ga častili spomladi.
 Njemu posvečeno _____ naj bi vplivalo tudi na jurjevanjske običaje zlasti med južnimi Slovani. Stari Slovani so podobno kot Grki verovali v več bogov. Njihov najvišji bog, ki ustreza grškemu Zevsu, bogu bliska in groma, je bil _____. Na jurjevo skupine fantov – eden izmed njih je preoblečen v Zelenega Jurija – hodijo od hiše do hiše, pojejo in ljudem zaželijo srečo, zdravje in dobro letino. Takšno početje imenujemo _____. Če še nikoli niste bili na praznovanju godu zavetnika kake cerkve, potem še niste bili na _____.

VELIKA ZAČETNICA

7. V drugem odstavku izhodiščnega besedila obkroži vse besede, ki stojijo na začetku povedi.

Koliko besed si obkrožil/-a? _____

Kako so napisane te besede: z malo ali veliko začetnico? _____

Kaj ugotoviš? _____

Z veliko začetnico pišemo:

- **prvo besedo v povedi,**
- **lastna imena** in
- **izraze spoštovanja.**

Med lastna imena spadajo lastna imena bitij, zemljepisna lastna imena in stvarna lastna imena.

8. Iz drugega in tretjega odstavka izhodiščnega besedila izpiši vse besede oz. besedne zveze, ki so napisane z veliko začetnico, razen prvih besed v povedi. Vsako napiši le enkrat. Zraven napiši, kaj besede oz. besedne zveze poimenujejo, kot kaže primer.

Bela krajina – ime pokrajine _____

Med **lastna imena bitij** spadajo:

- osebna imena (*Maja*) in priimki (*Cankar*),
- psevdonimi (*Pižama*) in vzdevki (*Aleksander Veliki*),
- imena živali (*Reks*),
- veroslovna in mitološka imena (*Zeleni Jurij*),
- imena prebivalcev krajev (*Metličan*), pokrajin (*Belokranjec*), držav (*Slovenec*), celin (*Evropejec*) in planetov (*Zemljan*).

Prvo besedo v imenih bitij iz pesmi, bajk in pripovedk, ki sama ni lastno ime, pišemo z malo ali veliko začetnico, npr. *zeleni Jurij* ali *Zeleni Jurij*, *kralj Matjaž* ali *Kralj Matjaž*, *dedek Mraz* ali *Dedek Mraz*.

Z veliko začetnico pišemo tudi svojilne pridevnike, ki so nastali iz lastnih imen bitij, npr. *Perunov sin*.

9. Prepiši s pisanimi črkami. Pazi na veliko začetnico.

MOZARTOVA OPERA

TININA MEDALJA

STRIC TONE

JURIJEV KOŠ

KRAKARJEVA PESEM

GOSPOD KOS

DRUŽINA MEDVED

DOLENJCI IN GORENJC

Zemljepisna lastna imena poimenujejo:

- kraje (*Črnomelj*), naselja (*Bežigrad*), ulice (*Roška ulica*),
- pokrajine (*Koroška*), države (*Slovenija*), celine (*Evropa*),
- reke (*Kolpa*), jezera (*Blejsko jezero*), morja (*Jadransko morje*),
- jame (*Vilenica*), vzpetine (*Pohorje*), doline (*Logarska dolina*),
- planete (*Zemlja*), zvezde (*Severnica*).

Včasih so zemljepisna lastna imena sestavljena iz več besed. V imenih krajev vse besede pišemo z veliko začetnico (*Zidani Most*, *Murska Sobota*). Izjema so izrazi *mesto*, *vas*, *trg*, *selo*, *sela* (*Novo mesto*, *Vavta vas*) in besede *pri*, *na*, *v*, *ob* ipd. (*Selo pri Bledu*, *Stari trg ob Kolpi*), ki jih pišemo z malo začetnico, če ne stojijo na začetku imena. Za imena krajev uporabljamo tudi izraz **naselbinska imena**.

V nekrajevnih zemljepisnih lastnih imenih pišemo z veliko začetnico le prvo besedo (*Postojnska jama*, *Ljubljanska cesta*), vse naslednje pa z malo, razen če so že same lastno ime (*Julijske Alpe*, *Združene države Amerike*, *Ulica Ivana Roba*). Takšnim poimenovanjem pravimo tudi **nenaselbinska imena**. Mednje spadajo tudi deli krajev, npr. ulice, ceste, četrti, pa tudi celine, države, pokrajine, morja ipd.

10. Primerjaj zapisa zemljepisnih imen in ugotovi, katero je naselbinsko ime in katero nenaselbinsko.

Šmarna gora

Kranjska Gora

11. S pisanimi črkami napiši pet večbesednih poimenovanj krajev, ki jih poznaš iz svoje okolice. Pomagaš si lahko z zemljevidom ali s spletom.

S pisanimi črkami napiši nekaj nenaselbinskih imen, ki jih poznaš iz svojega kraja ali njegove okolice.

12. Preberi besedilo. Podčrtaj zemljepisna lastna imena.

Z družino smo se odpravili na izlet iz Ljubljane na Dolenjsko po dolini reke Krke. Pri Ivančni Gorici smo zavili desno z avtoceste in kmalu prišli do Muljave, rojstne vasi pisatelja Josipa Jurčiča. Tam smo zavili na malico v gostilno Pri Obrščaku, ki je dobila ime po enem od likov iz prvega slovenskega romana Deseti brat. Pri Žužemberku smo spet zavili desno in se nekaj časa vozili po desnem bregu zelene lepote do Sadinje vasi pri Dvoru in Dvora. Ta del Slovenije se imenuje Suha krajina. Nekdaj je stalo tam veliko gradov, žalostne ostanke enega od njih smo videli tik ob cesti v kraju Soteska. Tu nas je premamil smerokaz, na katerem je pisalo Dolenjske Toplice. V Termah Krka smo se prepustili vodnim užitkom termalnega bazena. Zvečer smo se ustavili še v Novem mestu in se v slaščičarni na Glavnem trgu posladkali s čokoladno tortico.

Podčrtana zemljepisna lastna imena ustrezno razvrsti v preglednico.

NASELBINSKA IMENA	NENASELBINSKA IMENA

Na spletni strani maps.google.com poišči pot, po kateri je družina potovala iz Ljubljane proti Novemu mestu.

Stvarna lastna imena so:

- naslovi knjig (*Solzice*), filmov (*Pastirci*), revij (*Gea*), glasbenih in likovnih del (*Mala nočna glasba*, *Sejalec*),
- imena organizacij (*Unicef*), ustanov (*Osnovna šola Mirana Jarca*), podjetij (*Lek*), skupin (*Folklorna skupina Zeleni Jurij*).

V stvarnih lastnih imenih pišemo prvo besedo z veliko začetnico, vse naslednje pa z malo, razen če so že same po sebi lastno ime (*Rdeči križ Slovenije*, *Nogometni klub Maribor*, *Bratovščina Sinjega galeba*).

13. Dopolni povedi. Izbiraj med danimi stvarnimi lastnimi imeni. Piši s pisanimi črkami.

DEKLICA Z VŽIGALICAMI, REPUBLIKA SLOVENIJA, KULTURNO DRUŠTVO SLOVENJ GRADEC,
CANKARJEV DOM, NOGOMETNA ZVEZA SLOVENIJE

- a) Uradni naziv naše države je _____
- b) Pravljico z naslovom _____ je napisal danski pisatelj Andersen.
- c) Prireditev bo organiziralo _____
- č) Vstopnice za predstavo lahko kupite pri blagajni _____
- d) Predsednik _____ je čestital nogometni reprezentanci.

14. Dopolni povedi z ustreznimi oblikami besed v oklepajih. Piši s pisanimi črkami. Pazi na veliko začetnico.

Pevca _____ (ROBERT PEŠUT) bolj poznamo pod psevdonimom
_____ (MAGNIFICO). Ko je pred leti izdal album _____
(OD SRCA DO SRCA), je še posebej razveselil _____ (BELOKRANJCI), saj je nanj uvrstil
skladbi _____ (PASTIRČE MLADO) in _____
(ZELENI JURE).

15. Dopolni.

- a) Naslov moje najljubše knjige je _____
- b) Moj najljubši film je _____
- c) Rad/-a poslušam glasbeno skupino _____
- č) Moja najljubša pesem je _____
- d) Naša šola se imenuje _____
- e) V našem ali bližnjem kraju delujejo naslednja podjetja ali tovarne: _____

- f) Naš kraj se imenuje _____
- g) Po narodnosti sem _____

Z veliko začetnico lahko izrazimo tudi **spoštovanje**, npr. *Lepo Vas pozdravljam, Želim Vam prijetne počitnice, Veselim se Tvojega obiska*. Takšen zapis osebnega zaimka za 2. osebo lahko uporabimo, kadar pišemo uradni osebi oz. osebi, ki jo spoštujemo.

16. Preberi pismo, ki so ga šestošolci poslali ravnateljici. Obkroži tiste besede, ki bi jih kot znak spoštovanja lahko napisali z veliko začetnico.

Od:	valentin@gmail.com
Za:	aleksandra.bajc@ravnateljica.si
Zadeva:	Jurjevanje
	<p>Spoštovana gospa ravnateljica!</p> <p>Sporočamo vam, da bomo letos šestošolci upoštevali vaše priporočilo. 24. aprila bomo v šolski avli pripravili predstavitev jurjevanja, slovenskega ljudskega običaja. Vabimo vas, da se udeležite dogodka.</p> <p>Lepo vas pozdravljamo.</p> <p>Učenci 6. a in 6. b</p>

MALA ZAČETNICA

17. S pisanimi črkami prepiši datume in poimenovanja slovenskih praznikov ter dela prostih dni.

Državni prazniki v Republiki Sloveniji

1. IN 2. JANUAR – NOVO LETO

8. FEBRUAR – PREŠERNOV DAN, SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK

27. APRIL – DAN UPORA PROTI OKUPATORJU

1. IN 2. MAJ – PRAZNIK DELA

8. JUNIJ – DAN PRIMOŽA TRUBARJA

25. JUNIJ – DAN DRŽAVNOSTI

17. AVGUST – ZDRUŽITEV PREKMURSKIH SLOVENCEV Z MATIČNIM NARODOM

15. SEPTEMBER – VRNITEV PRIMORSKE K MATIČNI DOMOVINI

25. OKTOBER – DAN SUVERENOSTI

1. NOVEMBER – DAN SPOMINA NA MRTVE

23. NOVEMBER – DAN RUDOLFA MAISTRA

26. DECEMBER – DAN SAMOSTOJNOSTI IN ENOTNOSTI

Dela prosti dnevi v Republiki Sloveniji

VELIKA NOČ

15. AVGUST – MARIJINO VNEBOVZETJE

31. OKTOBER – DAN REFORMACIJE

25. DECEMBER – BOŽIČ

Z malo začetnico pišemo:

- **neprve besede v povedi**, razen če so lastno ime,
- **občna imena**, med katera spadajo tudi **imena praznikov** (*novo leto, božič, jurjevo*); izjema so tisti prazniki, pri katerih je prva beseda pridevnik, izpeljan iz priimka ali imena (*Prešernov dan, Marijino vnebovzetje*); **imena dni** (*petek*) in **mesecev** (*marec*), **imena jezikov** (*slovenščina, italijanščina*),
- **vrstne pridevnike iz zemljepisnih lastnih imen**, ki se končujejo na *-ski* ali *-ški* (*slovenski, idrijski, belokranjski, briški*),
- **imena iger** (*šah, človek ne jezi se*).

18. S sošolcem/sošolko v razredu predstavita enega od slovenskih praznikov ali dela prostih dni.

Najprej razmislita, kje bi lahko našla podatke, ki jih potrebujeta. Naredita načrt, kaj vse bosta vključila v predstavitev, in ga pokažita učitelju/učiteljici. Upoštevajta tudi njegove/njene predloge in nasvete za pripravo računalniške predstavitve ali plakata, ob katerem bosta predstavila praznik.

Med govornim nastopom v razredu govorita knjižno. Sošolci in sošolke naj ovrednotijo vajin nastop.

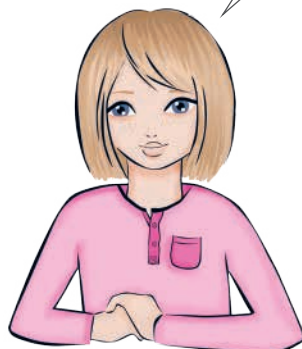

Slovenija je od 1. maja 2004 članica Evropske unije. Poglejmo, kako dobro poznate geografijo in uradne jezike Evropske unije. Ali veste, koliko je uradnih jezikov v EU? Ali veste, da jih je v nekaterih državah več? Se spomnite, kako pišemo imena jezikov: z malo ali veliko začetnico? Kaj pa imena prebivalcev? V naslednjih nalogah bomo to ponovili in utrdili, mogoče pa se bomo naučili še kaj novega.

19. Smiselno dopolni besedilo. Pazi na ustrezno začetnico.

Rim je glavno mesto _____, kjer je uradni jezik _____. Kot zibelka olimpijskih iger, demokracije in filozofije je z glavnim mestom Atene znana _____, mnogi turisti pa se v času oddiha naučijo vsaj malo _____. Za mnoge je _____ eden najlepših jezikov, zato radi obiskujejo Pariz in Azurno obalo, kjer jo lahko slišijo na vsakem koraku. Na ulicah Budimpešte, glavnega mesta _____, pa lahko slišiš predvsem _____, ki je povsem drugačna od večine evropskih jezikov. Naša severna soseda je _____, uradni jezik v tej državi pa je _____. Materni jezik slovenskih zamejcev v Avstriji, na Madžarskem in v Italiji je _____. Slovenija je od leta 2004 članica Evropske unije. Takrat je tudi slovenščina postala eden od uradnih jezikov EU.

A so zamejci vsi,
ki živijo za mejo?

20. Dopolni preglednico. Piši s pisanimi črkami in pazi na ustrezno začetnico, kot kaže primer. Podatke lahko poiščeš na spletu.

DRŽAVA	GLAVNO MESTO	PREBIVALCI	URADNI JEZIK	GOVORIJO
BELGIJA	Bruselj	Belgijci	francoščina, flamščina, nemščina	francosko, flamsko, nemško
AVSTRIJA				
ITALIJA				
MADŽARSKA				
HRVAŠKA				
FINSKA				
ŠPANIJA				
NEMČIJA				
ČEŠKA				
SLOVAŠKA				
POLJSKA				

V času zaprtja vzgojno-izobraževalnih ustanov zaradi koronavirusa je fotokopiranje, tiskanje oz. shranitev elektronske oblike tega gradiva izjemoma dovoljeno.

21. Iz lastnih imen tvori pridevnike in jih vstavi v ustrezni obliki. Piši s pisanimi črkami.

- a) Devetošolci so se na plesnih vajah učili _____ (DUNAJ)
in _____ (ANGLIJA) valček.
- b) Levi, zebre in gnuji živijo v prostranih _____ (AFRIKA) savanah.
- c) Na poroki svoje sestrične sem prvič jedel _____ (PREKMURJE) gibanico.
- č) Eden od primerov norosti nekaterih _____ (RIM) cesarjev naj bi bil
_____ (NERON) požig Rima.
- d) Najboljši _____ (PREŠEREN) prijatelj je bil Matija Čop.

22. Besedili prepiši s pisanimi črkami.

NAJBOLJ ZNANO DELO JANEZA TRDINE SO BAJKE IN POVESTI O GORJANCIH. V BAJKI KRESNA NOČ OPISUJE PRIGODE REVNEGA, A PONOSNEGA MARTINKA, KI MU ŽIVLJENJE GREINITA BARON RAVBAR IN NJEGOVA ŽENA. PO LJUDSKEM IZROČILU SE NA KRESNO NOČ, 23. JUNIJA, KO JE DAN NAJDALJŠI IN NOČ NAJKRAJŠA, DOGAJAJO ČUDEŽNE REČI.

LANI SMO Z DRUŽINO LETOVALI V BREGINJSKEM KOTU, NA SKRAJNEM ZAHODU SLOVENIJE. VSAK DAN SMO SE KOPALI V REKI NADIŽI, KI VELJA ZA ENO NAJTOPLEJŠIH ALPSKIH REK, IN TABORILI V KAMPU, KI SE IMENUJE PO NJEJ. OBISKALI SMO TUDI DREŽNIŠKE RAVNE, VISOKO LEŽEČO VAS BLIZU KOBARIDA.

V času zaprtja vzgojnih ustanov zaradi koronavirusa je fotokopiranje, tiskanje oz. shranjevanje elektronske oblike tega gradiva izjemoma dovoljeno.

KRAJŠAVE

Krajšave so dogovorjene oblike krajšanja besed ali besednih zvez. Mednje spadajo kratice, okrajšave in simboli.

Okrajšave so dogovorjene skrajšane oblike besed, ki jih zapisujemo z malimi črkami in s piko na koncu (npr. *ed.* – *ednina*, *prof.* – *profesor*, *itn.* – *in tako naprej*, *oz.* – *oziroma*).

23. Ustrezno okrajšaj besede.

a) gospa

b) gospodična

c) gospod

č) leto

d) pred našim štečjem

e) inženir

f) doktor

g) stran

h) sveti

i) številka

24. Kaj pomenijo spodnje okrajšave?

oz. _____	t. i. _____
tj. _____	itn. _____
idr. _____	ipd. _____
npr. _____	mn. _____
prid. _____	stol. _____
prof. _____	mag. _____

25. Namesto besede v oklepaju napiši na črto okrajšavo.

- Na odprtje razstave bosta prišla tudi _____ (gospod) Markelj in _____ (gospa) Hribar.
- Že dolgo nisem videla _____ (gospoda) Hrena. Je kaj bolan?
- Brez dovoljenja _____ (gospe) ravnateljice ne bo šolskega plesa.
- Pozdravite _____ (gospoda) dirigenta, ne pozabite pa tudi na njegovo ženo, _____ (gospo) Terezijo.
- Zadnjič sem bil na obisku pri _____ (gospodu) Mlakarju. Pogovarjala sva se o _____ (gospe) Štefančič, ki je dočkala sto let.
- Raziskovalno nalogo o ljudskih običajih na Slovenskem sem pripravil skupaj z _____ (gospodom) Bogatajem, na podelitvi priznanj pa sem nato stal med njim in _____ (gospo) Horvat.

Kratice nastanejo tako, da zapišemo le prve črke (npr. *MOL – Mestna občina Ljubljana*, *ŠZS – Šahovska zveza Slovenije*, *KK – košarkarski klub*). Za posameznimi črkami v kraticah ne pišemo pik.

26. Kaj pomenijo spodnje kratice? Preveriš lahko tudi na spletu.

- RS _____
- EU _____
- RTV _____
- OŠ _____
- DZ _____
- SLJ _____
- SV _____
- RKS _____
- SSKJ _____

NPZ _____

NUK _____

Simboli so besede, s katerimi krajšamo zapis merskih enot in kemijskih elementov. Pišemo jih brez pike (npr. kg – kilogram, m – meter, H₂O – voda).

27. Kaj pomenijo spodnji simboli?

a) kg _____ dag _____ g _____

b) l _____ dl _____ hl _____

c) h _____ min _____ s _____

č) mm _____ cm _____ km _____

d) ha _____ m² _____ m³ _____

e) € _____ % _____ °C _____

28. Razdelite se v skupine in organizirajte tekmovanje. Vsaka skupina naj pripravi seznam petnajstih krajšav. Vključite tudi tiste, ki ste jih srečali oz. spoznali pri drugih predmetih, ne samo pri slovenščini.

Izmenjajte si sezname. Vsaka skupina izpiše krajšave na seznamu, ki ga dobi. Zmaga skupina z največ pravilno izpisanimi krajšavami.

LOČILA

29. Preberi odlomek iz izhodiščnega besedila.

Sprevod se nadaljuje do reke Dobljice, kjer obleko ali „koš“ Zelenega Jurija vržejo v vodo. Verjamejo namreč, da bo po tako izprošenem dežju njihova zemlja bogato obrodila. Gre za staro črnomaljsko obredje, za starodavno obliko pastirskega praznika, ki se je odvijal v mestnem okolju in se zato deloma loči od pastirskega jurjevanja. Obiskovalce med samo prireditvijo in po njej pogostijo z belokranjsko pogačo, domačim sokom in vinom.

Koliko povedi je v besedilu? _____

Kako si to ugotovil/-a? _____

Ločila so znamenja, ki ločujejo posamezne dele besedila in s tem prispevajo k večji razumljivosti.

Na koncu povedi napišemo eno od končnih ločil:

- **piko** (*V deželo je prišla pomlad in z njo jurjevanje.*),
- **vprašaj** (*Bomo letos kaj obiskali Belo krajino?*) ali
- **klicaj** (*Noro, to je odlična ideja!*).

Med vsebinsko povezanimi deli povedi, ki vsebujejo glagol, večinoma stoji **vejica**. Pred besedama *in* ali *ter* vejice praviloma ne pišemo.

Fantje so koledovali po vasi, nabirali darove in pogledovali za dekleti.
Na koncu Jurija polijejo z vodo, da ne bi bilo suše.

Med ločila spadajo še tri pike (...), dvopičje (:), oklepaj (), narekovaj (« » ali „“) idr.

30. Dopiši ustrezna končna ločila.

- a) Se že veseliš svojega rojstnega dneva
- b) Po tej cesti prideš naravnost v Tolmin
- c) Prenehajte že s temi neumnostmi
- č) Juhu, čestitam za rojstvo male Brine
- d) Dedek me je vprašal, koliko sem star
- e) Najbrž je pozabil, katerega leta sem se rodil
- f) Prepovedano hoditi po progi
- g) Si preveril, kaj ste imeli za domačo nalogo

Ali moram pred piko, vprašajem, klicajem in vejico narediti presledek? Kaj pa za njimi?

31. Kjer je treba, napiši vejico.

V Belo krajino smo se odpravili da bi si ogledali jurjevanje v Črnomlju. Ob štirih popoldne smo že bili na sončni strani Gorjancev. Zagledali smo vinograde sadovnjake zidanice in čebelnjake. Tik pred ciljem smo se morali ustaviti ker je bilo mlajši sestrici slabo. Brez večjih težav smo nato našli prizorišče festivala.

V razredu se pogovorite o rabi vejice.

32. Opazuj povedi in odgovori na vprašanja.

V Belo krajino smo se odpravili, da bi si ogledali jurjevanje.

Kaj je izraženo v podčrtanem delu povedi: vzrok ali namen? _____

Kako se vprašamo po podčrtanem delu povedi: *zakaj* ali *čemu*? _____

Na poti smo se ustavili, ker je bilo mlajši sestrici slabo.

Kaj je izraženo v podčrtanem delu povedi: vzrok ali namen? _____

Kako se vprašamo po podčrtanem delu povedi: *zakaj* ali *čemu*? _____

Kaj ugotoviš? _____

33. Smiselno nadaljaj povedi.

- a) Moj oče vsak dan posluša poročila, da bi _____
- b) Vsak dan telovadi, da bi _____
- c) Trikrat sem prebrala pesem, ker _____
- č) Nehal je trenirati košarko, ker _____

34. Pretvori povedi, kot kaže primer.

Ker je zbolel, je ostal doma.

Zaradi bolezni je ostal doma.

- a) Ker so se preselili, so ga starši prepisali na drugo šolo.

- b) Ni mogel igrati na tekmi, ker se je poškodoval.

- c) Ker je deževalo, so vozili počasi.

- č) Uspelo mi je, ker si mi pomagala.

Z rumeno barvo pobarvaj dele povedi, v katerih je izražen vzrok, v zeleno barvo pa tiste dele, v katerih je izražena posledica.

35. Pretvori povedi, kot kaže primer.

Ker je zbolel, je ostal doma.

Zbolel je, zato je ostal doma.

- a) Ker so se preselili, so ga starši prepisali na drugo šolo.

- b) Ni mogel igrati na tekmi, ker se je poškodoval.

- c) Ker je deževalo, so vozili počasi.

- č) Uspelo mi je, ker si mi pomagala.

Ali je v tvojih
povedih vejica?

36. V povedih zamenjaj zapovrstje, kot kaže primer. Ne pozabi na vejico. Pazi tudi na besedni red.

Videl ga boš, ko prideš na obisk.

Ko prideš na obisk, ga boš videl.

a) Sestra se vedno prestraši, ko v zvoniku bije ura.

b) Raje bodi tiho, če ne znaš povedati ničesar lepega.

c) Splošno znano dejstvo je, da ženske živijo v povprečju dlje od moških.

č) Moraš ga pohvaliti, kadar kaj dobro naredi.

d) Kopali smo se v Kolpi, ker je pripekalo julijsko sonce.

e) Astronavt bom, ko bom velik.

f) Učil se je na pamet, namesto da bi razmišljal.

37. Preberi poved iz izhodiščnega besedila. Zakaj je beseda *koš* napisana v narekovajih?

Potem se sprevod nadaljuje do reke Dobljčice, kjer obleko ali „koš“ Zelenega Jurija vržejo v vodo.

Preveri, kaj je v izhodiščnem besedilu še napisano v narekovajih, in razmisli, zakaj.

PREMI GOVOR

38. Opazuj dele povedi in jih smiselno poveži.

Ana mi je povedala:

„Koliko je ura?“

Ajda je na izletu vzkliknila:

„Tudi jaz tako mislim.“

Jure je vprašal mamo:

„Poleti sem bila na počitnicah pri babici.“

Zala se je strinjala:

„Tina, pazi, kača!“

Iz katerih delov povedi izveš, kaj je nekdo rekel?

Ali je v teh delih dobesedno navedeno, kar je nekdo izrekel?

Kaj izveš iz drugih delov povedi, ki spremljajo dobesedno navedeno?

V **premehem govoru** dobesedno ponovimo to, kar izrečemo v t. i. **dobesednem navedku**. Dobesedni navedek na začetku in koncu označimo z **narekovajem**. Pred ali za dobesednim navedkom običajno dodamo **spremni stavek**, v katerem navedemo okoliščine sporočanja, npr. *kdo je kaj rekel, kdaj, kje in kako se je to zgodilo*.

Zapis premege govora, kadar je spremni stavek **pred** dobesednim navedkom:

Sošolka je rekla: „Veselim se počitnic.“

- Prva beseda spremnega stavka je napisana z veliko začetnico.
- Na koncu spremnega stavka je dvopičje.
- Sledi narekovaj (spodaj) na začetku dobesednega navedka.
- Prva beseda dobesednega navedka je vedno zapisana z veliko začetnico.
- Dobesedni navedek se konča s končnim ločilom (s piko, z vprašajem ali s klicajem).
- Končnemu ločilu sledi še narekovaj (zgoraj).

Zapis premege govora, kadar je spremni stavek **za** dobesednim navedkom:

„Veselim se počitnic,“ je rekla sošolka.

- Najprej zapišemo narekovaj (spodaj).
- Dobesedni navedek nato začnemo z veliko začetnico.
- Dobesedni navedek zaključimo z vprašajem, s klicajem ali z vejico. Vejica stoji na koncu tistih povedi, v katerih bi sicer pisali piko.
- Sledi narekovaj (zgoraj).
- Spremni stavek, ki sledi, začnemo z malo začetnico in pazimo na ustrezni besedni red.
- Spremni stavek brez izjeme zaključimo s piko.

39. Preberi dele povedi in jih uredi v ustrezno zapovrstje, tako da dobiš smiselni pogovor.

_____ je odvrnil Janezek.

___1___ A veš, da sem z bobni, ki si mi jih kupil, že precej zaslužil?

_____ A res? A igraš v kakšnem orkestru?

_____ Ne! Sosedje mi plačujejo, da ne igram.

_____ se je začudil stric.

_____ se je pohvalil Janezek.

Prepiši zgornji pogovor.

Vstavi narekovaje in podčrtaj spremne stavke.

40. Povedi dopolni s smiselnimi spremnimi stavki.

- a) _____ : „Koliko ur imamo danes?“
- b) „Ocene preizkusa so zelo dobre,“ _____.
- c) „Pohiti, da ne zamudiš avtobusa!“ _____.
- č) _____ : „Premisli, preden odgovoriš.“

41. Povedi dopolni s smiselnimi dobesednimi navedki. Vstavi narekovaje na ustrezna mesta.

- a) Učiteljica nam je naročila: _____.
- b) _____, me je opozoril oče.
- c) _____? je Jaka vprašal Jureta.
- č) Sošolka je zakričala: _____!

42. Zamenjaj zapovrstje spremnega stavka in dobesednega navedka, kot kaže primer.

Mama je rekla: „Ob dveh bo kosilo.“

„Ob dveh bo kosilo,“ je rekla mama.

- a) Teta Bara je povabila: „Pridite kaj na obisk.“

- b) Učenec je previdno vprašal učiteljico: „Ali sem popravil oceno?“

- c) Učenec je vzkliknil: „Prava pesem je ena sama!“

- č) „Na ekskurziji po Primorski smo si ogledali tudi Hrastovlje,“ je povedala šestošolka Maša.

- d) „Ali si navedel vse vire?“ je mentorica vprašala učenca.

- e) „Ne glem v vltec!“ je vpil mali Nikolaj.

43. Spodnji pogovor prepisi v zvezek. Vstavi ustrezna ločila in popravi začetnice, kjer je treba.

koliko časa že plešeš v folklornem društvu je Ana vprašala sošolca
 tri leta se ji je nasmehnil Marko
 Ana je nadaljevala zadnjič sem videla vaš nastop v športni dvorani in mi je bil zelo všeč
 pridruži se nam je navdušeno vzkliknil Marko
 Ana je skomignila z rameni morda

V povedih podčrtaj dobesedne navedke.

44. Popravi oz. vstavi ustrezna ločila in začetnice. Povedi pravilno prepisi.

a) Policist je zahteval, „Pokažite prometno in voziško dovoljenje!“

b) „kako se počutite?“ Me je vprašal zdravnik

c) Jutri obvezno prinesite denar za predstavo?, „je naročila učiteljica!“

č) Po kosilu pomij posodo, je mama naročila hčerki!

d) maja je pred nastopom povedala, „imam hudo tremo“.

45. V spodnjem besedilu manjkajo ločila. Besedilo prepisi v zvezek in vstavi ločila, tako da bo pogovor med Gregorjem in ravnateljico smiseln.

Dober dan gospa ravnateljica je že na vratih pozdravil Gregor
 Pozdravljen kar vstopi Tajnica mi je povedala da se želiš pogovoriti z mano Gregor iz šestega b kajne
 Kako ti lahko pomagam je vprašala ravnateljica
 Gregor je počasi začel Verjetno že veste da štirje šestošolci pripravljamo razstavo o belokranjskih običajih
 Ja to mi je že omenila vaša razredničarka
 Potrebujemo primeren prostor Šolska avla se nam zdi dovolj prostorna A bi lahko kar tam imeli razstavo
 Seveda Imate moje dovoljenje je z navdušenjem zaključila pogovor ravnateljica

V knjigah sta oba narekovaja včasih napisana "zgoraj" ali na »sredini«.

ODVISNI GOVOR

46. Preberi povedi.

Ana mi je povedala, da je bila poleti na počitnicah pri babici.
Jure je vprašal mamo, koliko je ura.

Ali je v zgornjih povedih dobesedno navedeno, kar sta izrekla Ana in Jure?

Dobesedno navedi, kar je povedala Ana. Napiši tudi narekovaje in končno ločilo.

Dobesedno navedi, kar je Jure vprašal mamo.

V **odvisnem govoru** obnovimo ali povzamemo vsebino, ki jo je nekdo izrekel. Med stavkoma v odvisnem govoru vedno stoji vejica, na koncu pa pika.

Rekla sem: „Veselim se počitnic.“

Rekla sem, da se veselim počitnic.

premi govor
odvisni govor

Včasih je treba spremeniti tudi obliko glagolov in zaimkov ter zamenjati ločilo.

Sestra me je vprašala: „Zakaj me gledaš?“

Sestra me je vprašala, zakaj jo gledam.

Učiteljica me je opozorila: „Ne prepisuj!“

Učiteljica me je opozorila, naj ne prepisujem.

47. Preberi poved in izberi ustrezno pretvorbo premega v odvisni govor.

„Posodi mi zvezek za zgodovino,“ je Mateja prosila Ano.

- Ana je prosila, naj ji Mateja posodi zvezek za zgodovino.
- Mateja je prosila, naj ji Ana posodi zvezek za zgodovino.

48. Pretvori v odvisni govor. Pazi na ustrezno rabo ločil.

- Učitelj je vprašal učenca: „Koliko je 12 na kvadrat?“

- Nekega turista je zanimalo: „Kako pridem do železniške postaje?“

- Mehanik je očeta vprašal: „Kdaj ste nazadnje imeli avto na servisu?“

- Sošolka me je vprašala: „Kdaj se zjutraj običajno zbudiš?“

d) Po radiu so sporočili: „Na štajerski avtocesti prihaja do zastojev.“

e) Učitelja je zanimalo: „Kaj veste o Tonetu Pavčku?“

f) Darko je glasno zaklical: „Pridite bliže!“

g) Potarnala je: „Vso noč nisem zatisnila očesa.“

49. Pretvori v odvisni govor. Pazi na ustrezno rabo ločil.

a) „Ne ploskaj med stavki koncerta!“ je Črtu ostro zašepetala razredničarka.

b) „Ne skrbi zaradi ocene,“ je mama pomirila Petro.

c) „Nalogo bom opravila pravočasno,“ je Mojca obljubila razredničarki.

č) „Posodi mi kolo,“ me je prosila Vesna.

d) „Jutri me ne bo na tekmo,“ je trenerju Tomažu sporočila Vita.

e) „Kje si bil popoldne?“ sta Petra vprašala oče in mama.

f) „Ne skrbi zame,“ me je pomirila mama.

g) „Kako ste spali?“ je učence v šoli v naravi povprašal učitelj.

V času zaprtja vzgojno-izobraževalnih ustanov zaradi koronavirusa je fotokopiranje, tiskanje oz. shranitev elektronske oblike tega gradiva izjemoma dovoljeno.

50. Povedi pretvori v premi govor. Pogovor prepisi v zvezek.

Julijev očka je zadihano rekel, da se bo za naslednjo tekmo bolje pripravil. Samov očka je pritegnil, da bi jih po dodatni minuti sesuli. Julij in Samo sta se skupaj uprla, da kaj pa še. Lin se je zasmel, da jim jeziki visijo skoraj do tal. Njegov očka se je branil, da je njim lahko, ko imajo v šoli skoraj vsak dan telovadbo.

51. Razdelite se v skupine. Prelistajte samostojni delovni zvezek od str. 29 do 52. Razmislite, kaj ste se naučili v tej učni enoti.

Vsaka skupina naj sestavi tri naloge za pisno preverjanje znanja o pravopisnih pravilih. Pripravite tudi rešitve. Združite vse naloge in jih rešite.

ALI VEŠ?

Vsak jezik ima svoja pravopisna pravila, ki jih je treba upoštevati. V nemščini se pišejo z veliko začetnico vsi samostalniki, npr. *das Bild* – slika, *der Freund* – prijatelj. V angleščini se pišejo z veliko nekatera občna imena, npr. dnevi v tednu in meseci (*Monday* – ponedeljek, *June* – junij), v španščini pa se imena prebivalcev pišejo z malo začetnico, npr. *esloveno* – Slovenec, *croato* – Hrvat, *español* – Španka. V hrvaščini se z veliko začetnico pišejo vsa imena praznikov, npr. *Božič* – božič, *Nova godina* – novo leto, *Valentino* – valentino.

MATERNI JEZIK

JEZIK OKOLJA

TUJI JEZIK

**SLOVENSKI
JEZIK**

URADNI JEZIK

DRŽAVNI JEZIK

V času zaprtja vzgojno-izobraževalnih ustanov zaradi koronavirusa je fotokopiranje, tiskanje, shranitev elektronske različice tega gradiva izjemoma dovoljeno.

RAZMIŠLJAMO IN SE POGOVARJAMO

- V katerih primerih uporabljaš knjižni jezik? Ali se z učitelji pogovarjaš knjižno? Kako se pogovarjate doma?
- Kateri tuji jezik se učiš? Ali misliš, da je dobro znati več jezikov? Zakaj?
- Ali si opazil/-a, da se v Sloveniji ponekod pojavljajo dvojezični napisi? Na katerih območjih se pojavljajo in zakaj?
- Ali slovenščino govorijo tudi zunaj meja Slovenije? Kje?

BEREMO IN RAZISKUJEMO

Sem Evan Jan Davies. Star sem 11 let. Rodil sem se v Postojni. Moja mama je Slovenka, oče pa Anglež. Imam starejšo sestro Zaro. Ko sem bil star pet mesecev, smo se zaradi mamine in očetove službe preselili v tujino. Zdaj živimo v Luksemburgu.

Z mamo govorim samo slovensko, z očetom pa le angleško. Kadar pridejo k meni prijatelji, ki ne razumejo slovensko, se z njimi vsi pogovarjamo angleško.

V vrtcu so vzgojiteljice z nami govorile francosko in angleško. Potem so me starši vpisali v evropsko malo šolo. Čeprav je bil tam glavni jezik angleščina, smo imeli pol ure na dan pouk tudi v slovenščini. Zdaj hodim v osnovno šolo. Sem v angleškem oddelku, kar pomeni, da se pri vseh predmetih uporablja angleščina in tudi med sabo se pogovarjamo angleško. Kadar se pogovarjam z Markom in Juretom, ki sta Slovenca, uporabljam slovenščino. Štirikrat na teden imamo Slovenci tudi ure slovenščine, pri kateri uporabljamo enake učbenike in delovne zvezke kot učenci v Sloveniji. Poleg ur angleščine in slovenščine, ki sta tudi moja prva jezika, letos v šoli obiskujem še ure italijanščine.

Popoldne hodim na nogomet in na ure kitare. Učitelj kitare govori francosko, nogometni trener pa samo luksemburško. Na začetku sem imel pri sporazumevanju z njima nekaj težav, zdaj pa ju že zelo dobro razumem.

1. Odgovori na vprašanja.

- Kdo je opisal svojo zgodbo?
- Katere narodnosti sta njegova starša?
- V kateri državi živijo?
- Katera jezika Evan uporablja doma?
- Katere jezike se uči v šoli?
- Katera jezika še razume?

2. Izberi pravilno možnost.

Evan ima

- en materni jezik.
- dva materna jezika.
- tri materne jezike.

Kaj je luksemburščina za Evana?

- Jezik okolja.
- Materni jezik.
- Tuji jezik.

Tuji jezik, ki se ga Evan uči v šoli, je

- angleščina.
- francoščina.
- italijanščina.

3. Na spletu razišči, koliko uradnih jezikov ima država Luksemburg.

4. Ali je slovenščina tvoj materni jezik in materni jezik vseh tvojih sošolcev in sošolk?

Če ni, kateri jezik je to? Ali je ta jezik v čem podoben slovenščini?

5. V razredu se pogovorite o slovničnih, pravopisnih, glasovnih podobnostih in razlikah med slovenščino in tujimi jeziki, ki jih poznate ali se jih učite v šoli.

6. Smiselno dopolni povedi.

- Učim se tuje jezike, da bi _____
- Francosko moraš znati, če _____
- Angleško govorim, kadar _____
- Evanova družina se je preselila v tujino, ker _____

7. Oglej si posnetek pogovora med Evanom in Grušo ter odgovori na vprašanja.

- Ali sta bila Evan in Gruša enakovredna sogovorca? Kdo je spraševal več in kdo je več odgovarjal?
- Kako je pozdravil Evan in kako Gruša? Kako pa je Gruša pozdravila v muzeju? Zakaj je pozdravila drugače kot Evana? V razredu se pogovorite, kako pozdravite in kdaj uporabljate kateri pozdrav.
- Ali sta Gruša in Evan tvorila uradni ali neuradni pogovor? Pojasni.
- Ali sta Evan in Gruša govorila knjižno? Ali se tudi ti tako pogovarjaš s svojimi prijatelji?
- Gruša meni, da Evan dobro govori slovensko. Se strinjaš z njo?
- Katere slovenske besede Evan ni takoj razumel? Kako mu je Gruša razložila, kaj pomeni ta beseda?
- Evan je rekel: „Poleti gremo tam.“ Ali je naredil napako? Ustrezno popravi.

8. Še enkrat si oglej posnetek in odgovori.

- Ali se Evan in Gruša poznata ali sta se srečala prvič?

- Kateri muzej sta obiskala?

- Ali Evan pogosto prihaja v Slovenijo?

- Kje živijo njegovi sorodniki v Sloveniji?

- Kaj je Evana v muzeju navdušilo?

- Katere kraje v Sloveniji je Evan že obiskal?

- Kaj se Evan in Gruša dogovorita na koncu?

9. S čim sta Evan in Gruša končala pogovor?

Kako še lahko pokažemo, kadar sklenemo dogovor, se z nekom strinjamo ali smo zadovoljni?

Kako pa pokažemo, kadar se z nekom ne strinjamo ali kadar nam predlog ni všeč?

Kako pokažemo, kadar nečesa ne vemo ali ne razumemo?

Prvi jezik je naš **materni jezik**, ki se ga naučimo doma, v zgodnjem otroštvu. Na območju Slovenije je za večino ljudi to slovenščina. Nekateri pa imajo lahko dva ali celo tri prve jezike. **Drugi jezik** je **jezik okolja**, v katerem živimo. Če se npr. nekdo iz Anglije preseli v Slovenijo in se sporazumeva v slovenščini, je ta zanj jezik okolja. Tudi za italijansko in madžarsko narodnostno manjšino, ki živita v Sloveniji, je slovenščina jezik okolja. Učijo se jo v šoli. **Tuji jezik** pa je tisti, ki se ga učimo npr. na tečaju ali v šoli.

Slovenščina je **državni jezik** Republike Slovenije. To pomeni, da predstavlja Slovenijo kot državo: v njem je napisana ustava, v njem se poje himna, uporabljajo ga predsednik države, vlada in drugi predstavniki države.

Slovenščina je tudi **uradni jezik** v Sloveniji. To pomeni, da se uporablja v uradnih ustanovah, npr. v šoli, na policiji, na občini. Na območjih, kjer živita tudi italijanska oz. madžarska skupnost, je uradni jezik poleg slovenščine še italijanščina oz. madžarščina. Slovenščina pa je tudi eden od uradnih jezikov Evropske unije.

10. Na spletu poišči podatek o tem, kateri so slovenski državni simboli. Izberi enega in ga predstavi v razredu.

11. Na glas preberi slovensko himno.

*Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat' dan,
da koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!*

Ali razumeš vse verze?

Razloži njihov pomen.

Katera kitica Prešernove
Zdravljice je slovenska himna?

12. Ali poznaš koga, ki se je preselil v Slovenijo, vendar slovenščina ni njegov materni jezik?

Pripravi se na pogovor z njim. Razmisli, ali boš z njim tvoril/-a uradni ali neuradni pogovor. Zapiši si nekaj vprašanj, ki mu jih boš postavil/-a, npr. od kod se je preselil, kateri je njegov materni jezik, kakšne so njegove izkušnje z učenjem slovenščine. Pripravi vsaj še pet svojih vprašanj.

Med pogovorom si zapišuj pomembne podatke.

Po pogovoru napiši besedilo o tej osebi. Vanj vključi čim več podatkov, ki si jih izvedel/-a. Če želiš, lahko besedilo prebereš v razredu. Sošolci naj ovrednotijo tvoje besedilo.

Ali sta se s sogovornikom pogovarjala knjižno ali ne? Zakaj? Ali si izvedel/-a vse, kar si vprašal/-a? Ali je sogovornik samo odgovarjal na tvoja vprašanja ali je povedal še kaj drugega? Kako si se počutil/-a v vlogi „novinarja“? O svoji izkušnji poročaj v razredu.

To je moj prijatelj Aki iz Japonske. Dobro govori slovensko.

Slovenščino se učim v šoli.

ALI VEŠ?

Tujci se lahko slovenščino učijo na tečajih in v šolah v Sloveniji. Lahko pa se jo učijo tudi v več kot 30 državah po vsem svetu, med drugim tudi v Argentini, ZDA, na Japonskem in Kitajskem.

Z ZNANJEM NAD OBLAKE

1. Preberi besedilo.

Indijanci in Divji zahod

(Da Vinci Learning)

Dolga tisočletja so ljudje mirno živeli na ameriški celini. Nekega dne pa je celino odkril italijanski raziskovalec in trgovec Krištof Kolumb, ki je nameraval odkriti krajšo pomorsko pot do Indije. Namesto okoli Afrike je ladje usmeril na zahod in prečkal Atlantski ocean. Ko je l. 1492 dosegel kopno, je tamkajšnje prebivalce pomotoma poimenoval Indijanci.

Šele pozneje je postalo jasno, da je Kolumb pravzaprav odkril novo celino (Ameriko) oz. deželo divjakov, kot so Indijance nepravilno imenovali. Novica, da je v Ameriki dovolj zemlje za vse, je v mnogih Evropejcih, ki sta jih v tistem času pestili lakota in revščina, budila upe za boljše življenje.

Prvi Evropejci, ki so se izselili v Severno Ameriko, so prišli iz današnje Velike Britanije. Leta 1607 so na Vzhodni obali ustanovili prvo naselbino sredi ozemlja, ki je pripadalo plemenu Powhatan. Naselbino so poimenovali Jamestown. Priseljenci so obdelovali zemljo, a zime so bile hude in življenje težko. Indijanci so jim priskočili na pomoč, jih oskrbeli s krznom in hrano, vzcvetelo je trgovanje. Brez pomoči domačinov priseljenci ne bi obstali. A namesto da bi bili hvaležni, so priseljenci Indijancem pogosto kradli imetje. Ti so se branili, obe strani sta izgubili na stotine življenj, a priseljenci so pleme na koncu pregnali z njegove lastne zemlje.

Skozi stoletja se je iz Evrope v Ameriko preselilo vse več ljudi. V 19. stol. jih je s trebuhom za kruhom šlo nekaj sto tisoč. Kjer je bila zemlja rodovitna, so priseljenci pregnali ali pobili domačine, pogosto so jih preprosto prisilili, da so jim zemljo odprodali za smešno nizko ceno. Na pohodih po osrednjem delu Amerike je beli človek zaradi mesa in krzna pokončal milijone bizonov, ki so z Indijanci živeli v sožitju in jim zagotavljali preživetje. Nato so uvozili evropsko govedo, ki so ga kavboji gnali čez prerije v iskanju sočnih pašnikov.

Potem ko so priseljenci poselili Vzhodni obalo, so se usmerili na zahod. Zaradi t. i. zlate mrzlice so manjša mesta s preprostimi kolibami, točilnicami in igralnicami rasla kot gobe po dežju. Obet hitrega zaslužka s kopanjem zlata je mnoge zvalil na Divji zahod. Ko so kopači zlata rudnik izčrpali, so se preselili v naslednji kraj, ki je obetal zaslužek. Za seboj so pustili prazne hiše.

Dolga stoletja so priseljenci Indijancem kradli zemljo. Čeprav so z domačini sklepali mirovne dogovore, so jih priseljenci vedno znova prelomili. Štiri stoletja po odkritju Amerike so bili Indijanci poraženi. Puškam in topovom belega človeka so se težko upirali.

Domorodci so bili obsojeni na životarjenje v rezervatih, kjer je bila zemlja pusta, dela je bilo malo, izobrazba je bila slaba. Sjuji, eno najmogočnejših plemen, so postali ena najrevnejših ameriških manjšin. Veliko ljudi je nanje gledalo zviška. A to indijanskega ponosa ni zatrla. Kljub ponižanju in revščini veliko sodobnih Indijancev stavi na izobrazbo in boljše prihodnost.

Domorodna ljudstva tudi oživljajo svojo kulturo in njene običaje. Na festivalih indijanskih plesov se zbirajo cele skupnosti in ponosno praznujejo, da so potomci prvih Američanov. Veliko Indijancev danes živi v mestih, kot npr. Oklahoma, Phoenix, Los Angeles in New York, kjer imajo redno delo in se lahko bojujejo za popravilo krivic in povračilo zemlje.

(Prirejeno po: *Moj planet*, september 2012, str. 40–41)

2. Kje je bilo objavljeno izhodiščno besedilo? _____

3. O kom oz. o čem predvsem govori besedilo?

- a) O Krištofu Kolumbu.
- b) O težavah Indijancev po prihodu Evropejcev v Ameriko.
- c) O Američanih.
- č) O Evropejcih v Ameriki.

4. Poveži odstavke izhodiščnega besedila s smiselnim podnaslovom.

1. odstavek	Zlata mrzlica
2. odstavek	Prelomljene oblube
3. odstavek	Namesto Indije Amerika
4. odstavek	Nepričakovano odkritje
5. odstavek	Indijanci danes
6. odstavek	Rezervati
7. odstavek	„Prvi“ Američani
8. odstavek	Indijanska oblačila
	Beli človek
	Huda bolezen

5. Še enkrat podrobno preberi izhodiščno besedilo in odgovori na vprašanja.

a) Čemu je Kolumb odšel na pot?

b) Kako so Evropejci najprej poimenovali prebivalce nove celine?

c) Kakšno je bilo življenje prvih priseljencev v Ameriko? Opiši ga.

č) Kdo so bili Povatani in kaj se je z njimi zgodilo?

d) Zakaj so morali v Ameriko pripeljati evropsko govedo?

e) Ali je bila zlata mrzlica bolezen? Pojasni.

f) Kljub čemu so priseljenci še vedno kradli zemljo?

g) Koliko časa so se prvotni prebivalci nove celine upirali do dokončnega poraza?

h) Na kakšne načine Indijanci ohranjajo svojo kulturo?

6. Razloži besedo *rezervat*. Lahko si pomagaš s *Slovarjem slovenskega knjižnega jezika*.

7. Glede na prebrano izhodiščno besedilo smiselno dopolni povedi.

Zaradi Kolumbovega odkritja Amerike

Priseljenci so jih preganjali, da bi

Ker so hoteli hitro zaslužiti,

Če bi se do domačinov lepše obnašali,

Današnji Indijanci prisegajo na izobraževanje,

Danes beremo o Indijancih, da bi

8. Glede na prebrano izhodiščno besedilo smiselno dopolni povedi z danimi besedami v ustrezni obliki. Piši s pisanimi črkami.

VELIKA BRITANIJA, EVROPEJCI, SEVERNA AMERIKA, ATLANTIK, AMERIKA, INDIJANCI

Zaradi prostrane zemlje so se _____ preselili na drugo stran _____.

V _____ so se najprej preselili ljudje

iz _____. Na ozemlju, ki je bilo v lasti plemena

Sjuji, so ustvarili prvo naselbino, a jim hkrati kradli in jih preganjali. V osrednji _____

so prišleki ubijali bizone, ki so pomenili neprecenljiv vir preživetja. _____, ki so bili prej

mogočno pleme, so danes ena od ameriških manjšin.

9. Danim besedam dopiši *s*, *z* in *k*, *h* ter jih postavi v ustrezno obliko. Nato besedne zveze uporabi v smiselnih povedih, kot kažeta primera.

Kolumb: s Kolumbom h Kolumbu

Želel je potovati s Kolumbom.

Ameriški staroselec je pristopil h Kolumbu in ga pozdravil.

priseljenc: _____

kavboj: _____

ljudje: _____

govedo: _____

10. Na glas izgovori spodnje besede. Kateri glasovi se v besedah izgovorijo drugače, kot se napišejo? Obkroži jih.

Jakob	Matjaž	izčrpali	lov	kavboji
dolgo	odkritje	ljudstvo	kljub	vzhod

11. Podčrtaj samoglasnik, ki je naglašen.

dež	pomoč	kopno	lakota	revščina
zemlja	festival	priseljenc	meso	dogovor
novica	stoletje	bojujejo	Indijanci	domačin

12. Besedam določi koren.

izkopavanje, kopači, pokopati	_____
Evropa, evropsko, Evropejec	_____
priseljensec, preseliti, selitev	_____
skupnost, skupaj, kupček	_____
življenje, živahen, preživeti	_____
uvoz, voziti, vožnja	_____
Amerika, Američan, ameriški	_____
tržnica, trgovec, trgovanje	_____

13. V 3. odstavku izhodiščnega besedila poišči dve sopomenki za dani besedi.

Evropejci	_____
Indijanci	_____

14. V izhodiščnem besedilu poišči dve podpomenki za dani besedi.

mesto	_____
pleme	_____

15. Podčrtanim besedam poišči protipomenko in napiši nove zveze besed, kot kaže primer.

želel je <u>pripotovati</u>	<u>želel je odpotovati</u>	_____
a) <u>do</u> Indije		_____
b) <u>krajšo</u> pomorsko pot		_____
c) nekega dne pa je <u>prišel</u>		_____
č) <u>v</u> Ameriko		_____
d) <u>začelo se je</u> trgovanje		_____

16. Spremeni povedi, tako da podčrtane dele nadomestiš s svojimi besedami, kot kaže primer.

V tistem času je Evropejce pestila lakota.

V tistem času so bili Evropejci lačni.

a) Novica je budila upe za boljše čase.

b) V 19. stoletju so s trebuhom za kruhom množično odhajali v Ameriko.

c) Manjša mesta so rasla kot gobe po dežju.

č) Veliko ljudi je na Sjuje gledalo zviška.

d) Kljub vsemu veliko sodobnih Indijancev stavi na izobrazbo in boljšo prihodnost.

17. Prepiši besede iz oklepajev s pisanimi črkami. Uporabi ustrezno začetnico.

a) Prebral sem besedilo o _____ (AMERIŠKIH) domorodcih.

b) Pravijo, da _____ (NEWTONOVA) zgodba o jabolku, ki naj bi mu padlo na glavo, ni resnična.

c) Ljudje v 16. stoletju niso verjeli _____ (KOPERNIKOVI) teoriji, da je

_____ (SONCE) središče našega Osončja.

č) Stanujem na _____ (RIMSKI CESTI) v _____

_____ (ŠEMPETRU V SAVINJSKI DOLINI).

d) Ob večerih se otroci igrajo _____ (ČLOVEK NE JEZI SE),

starši pa se raje preizkusijo v _____ (ŠAHU).

e) Materni jezik večine _____ (ANGLEŽEV) je _____ (ANGLEŠČINA).

18. Prepiši besedilo s pisanimi črkami. Upoštevaj pravopisna pravila.

med indijance oziroma ameriške staroselce štejejo vsa ljudstva ki so naseljevala ameriko pred prihodom evropejcev ta ljudstva imajo različno kulturo jezik in izgled med najbolj razvita indijanska ljudstva štejejo olmeke tolteke maje in azteke iz mehike ter inke iz peruja danes so mnogi naseljeni po rezervatih posebno v kanadi združenih državah amerike in v braziliji

19. Iz izhodiščnega besedila izpiši okrajšave. Napiši tudi, kaj pomenijo.

20. Popravi povedi. Upoštevaj pravila zapisovanja premega govora.

štiri ženske iz kanade so dejale nekaj moramo storiti
predsednik je privolil srečal se bom z indijanskimi poglavarji
dvignite belo zastavo je ukazal poglavar
ali moramo to znati je dekleta vprašalo učiteljico

21. Povedi iz 20. naloge pretvori v odvisni govor.

22. Vsebino izhodiščnega besedila povzemi z miselnim vzorcem. Navedi ključne besede in bistvene podatke.

V času zaprtja vzgojno-izobraževalnih ustanov zaradi koronavirusa je fotokopiranje, tiskanje oz. shranitev elektronske oblike tega gradiva izjemoma dovoljeno.

- 23. Pripravi se na govorni nastop o Indijancih. V knjižnici ali na spletu poišči nekaj virov, iz katerih boš izvedel še več zanimivosti o Indijancih. Če želiš, lahko pripraviš tudi računalniško predstavitev.

V času zaprtja vzgojno-izobraževalnih ustanov zaradi koronavirusa je fotokopiranje, tiskanje oz. shranitev elektronske oblike tega gradiva izjemoma dovoljeno.

Viri

Str. 6: Berta Golob, *Črka in glas*. V: Berta Golob, *Slovnica*, odčarana čarovnica. Ljubljana: Mihelač in Nešović, 1995.

Str. 6: Prirejeno po Berta Golob, *Osebnostališče o jeziku*. *Traditiones*: zbornik Inštituta za slovensko narodopisje in Glasbenonarodopisnega inštituta, 23, 1994, str. 375–376.

Str. 30: *Praznik pomladi – jurjevo*, povzeto in prirejeno po http://www.karavaning-portal.si/KARAVANING,,potepanja,domaci_logi.htm&showNews=NEWSQSDEYC51520131034 (dostop 13. 3. 2015).

Str. 59: *Indijanci in Divji zahod*, prirejeno po Da Vinci Learning. *Moj planet*, september 2012, str. 40–41.

Seznam slikovnega gradiva

Str. 6: dekline in črke (Axel Bueckert/Shutterstock), **str. 14:** knjige (Pagina/Shutterstock), **str. 16:** brajica (Roman Milert/Dreamstime), **str. 18:** opici (Kletr/Shutterstock), **str. 18:** pingvina (BMJ/Shutterstock), **str. 27:** miš (CreativeNature R. Zwerver/Shutterstock), **str. 27:** računalniška miška (Alex Veresovich/Shutterstock), **str. 27:** pecivo miške (Urška Fartelj, avtorica kulinaričnega bloga 220 stopinj poševno), **str. 30:** jurjevanje (Tomaž Urh/arhiv RIC Bela krajina), **str. 55:** Evan (Tina Grošel Davies).

Založba se je trudila poiskati vse lastnike avtorskih pravic. Če v katerem primeru lastnik ni naveden oziroma je naveden napačni lastnik, bomo to z veseljem uredili in popravili.

Vesna Kumer, Črt Močivnik, dr. Mojca Smolej, Tomaž Koncilija

Slovenščina v oblaku

Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 6. razredu osnovne šole

IZGOVARJAMO IN ZAPISUJEMO

Direktor produkcije: Klemen Fedran

Izdala in založila: Založba Rokus Klett, d. o. o.

Za založbo: Maruša Dejak

Oblikovanje naslovnice: Urška Dolenc

Oblikovanje notranjosti: Urška Dolenc

Prelom: Boštjan Breclj

Tisk: Birograf, d. o. o.

Prva izdaja: 4. ponatis

Naklada: 6.000 izvodov

Ljubljana 2020